

A szomszédos országok politikai rendszere. Külföldi magyar pártok (Szerbia, Vajdaság)

Horváth László
Külgazdasági és
Külügyminisztérium

Amiről szó lesz

- Néhány általános országinformáció
- A szerb politikai rendszer szerkezete, az érdekképviselési rendszer szintjei
- Magyarok Szerbiában (demográfiai trendek, a magyar érdekképviselés alakulása)
- A 2012-es választások
- A 2014-es választások
- A 2016-os választások
- A nemzeti kisebbségek jogai, kulturális autonómiája, nemzeti tanácsok
- Történelmi megbékélés
- Aktuális kérdések (Szerbia európai integrációs törekvései, a csatlakozási tárgyalások kisebbségpolitikai vonatkozásai, Kisebbségi Akcióterv, magyar-szerb kapcsolatok)

Néhány általános ország információ

- fiatal állam (2008-ban kapta jelenlegi formáját)
- nemzetállami reneszánsz a térségben
- 7,2 millió lakos (Közép-Szerbia 3,5; Belgrád 1,6; Vajdaság 1,9)
- 175 km-es határszakasz Magyarországgal
- 6 határátkelő => a versenyképesség növelése érdekében újabb határátkelők nyitása szükséges Nyugat-Európában 3-5 kilométerenként határátkelők
- A munkanélküliségi ráta folyamatosan mérséklődik: **2013-as 22,1%-os szintről 2014-ben 19,4%-ra, 2015-ben 18,5%, 2016-ban 16,1%, 2017-ben 14,3%**
- Gyorsuló GDP növekedés: **2015-ben 0,8%, 2016-ban 2,8%; 2017-ben 3%**
- államadósság csökken => **2015-ben 74,6%, 2016-ban 73,7%, 2017-ben 72,3%** (Gazdasági Korm-NGR makrogazd pol. + strukturális ref.)

A politikai rendszer szerkezete

Köztársasági szint:

- 250 fős, egykamarás parlament, az egész ország egy választókerület
- Alkotmány 101. szakasz: a választások időpontját a köztársasági elnök tűzi ki 90 nappal a Nemzetgyűlés mandátumának lejárta előtt
- Arányos választási rendszer, zárt listák (minden harmadik személynek a gyengébbik nemhez tartozónak kell lennie)
- Listaállításhoz 10 000 érvényes aláírás, 5%-os bejutási küszöb
- Nemzeti kisebbségek számára 2004-óta természetes küszöb

Tartományi szint:

- Vajdasági autonómia alakváltozásai, mást jelent 1848-ban (szerb önrendelkezés kerete) mint 1918-at követően (gazdasági, területi, civilizációs sajátosságok kifejeződése)
- 1974-es alkotmánnyal magas szintű autonómia (1990-ig)
- 2002-Egyes autonóm tartományi hatáskörök meghatározásáról szóló törvény (Omnibusztörvény) – valós közigazgatási hatáskörök és közfeladatok, DE a tartomány közjogi helyzetének alkotmányos és törvényi rendezése 2006 után
- Montenegró függetlenségét követően 2006. november 8. - án új Szerb Alkotmány (182. szakasz két autonóm tartományt határoz meg: Vajdaság AT, Koszovó és Metohia melynek „autonómiáját külön törvényben kell szabályozni”

Tartományi szint 2:

- Statútum (2009) – az Alk. 185. sz. – a VAT legmagasabb rangú jogszabálya (hatalmi szervezetének felépítését, működését rögzíti) => SZDP, Új Szerbia 2009 dec. alkotmányossági felülvizsgálatot kért => 2013. december 5-i AB döntés 48 sz. alk. ellenes a 70-ből => 2014. május 22. => Új Statútum
- Hatásköri törvény (2009) – Alk. 183. sz. – az autonóm tartományok az alkotmánnyal és statútummal összhangban a tartományi szervek hatásköreit meghatározzák => 2012. július 10-i AB döntés (SZDP 22 sz. minősített alkotmányellenesnek a 91-ből (mezőgazdaság, vízgazdálkodás, halászat-vadászat, erdőgazdálkodás, (74-sz. 5 bek. is: a kultúra, az oktatás és a tömegtájékoztatás terén a hatáskörébe tartozó teendőket a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsaira ruházhatta át)

Tartományi szint 3:

- Tartomány pénzeléséről szóló törvény még nem született meg - 2008 végéig kellett volna (hiányában az Alk 184. sz: VAT költségvetése a SZK költségvetésének legalább 7 % => 3/7 rész nagyberuházásokra)

Választási rendszer:

- Vajdaság AT 120 fős parlament, 2014-óta arányos választási rendszer (lista 6 e aláírással, nemzeti kisebbségek 3 e)
- Bejutási küszöb 5% (kisebbségi pártok természetes küszöb)
- Statútum 33 sz: A képviselőválasztás időpontját a Képviselőház elnöke írja ki, 90 nappal a Képviselőház megbízatásának lejáratára előtt

Helyi önkormányzati szint:

- Vajdaságban 7 körzet (45 község, 467 település)
- Közép-Szerbiában 17 körzet + Belgrád (120 község, 4251 település)
- Községek (járásnak megfelelő közigazgatási egység)
- helyi önkormányzati választások időpontját a szerbiai parlament elnöke írja ki (A helyi önkormányzati választásokról szóló törvény 8. sz. 1. bek.)
- Községközpontban „parlament” + PM => településeken (3-22) helyi közösségi tanácsok (kiszolgáltatott helyzetben)
- a jelöltek 1/3-os listával is indulhatnak
- a rendes listák 5 % a bejutáshoz
- kisebbségi listák természetes küszöb

Magyarok Szerbiában

Demográfiai trendek:

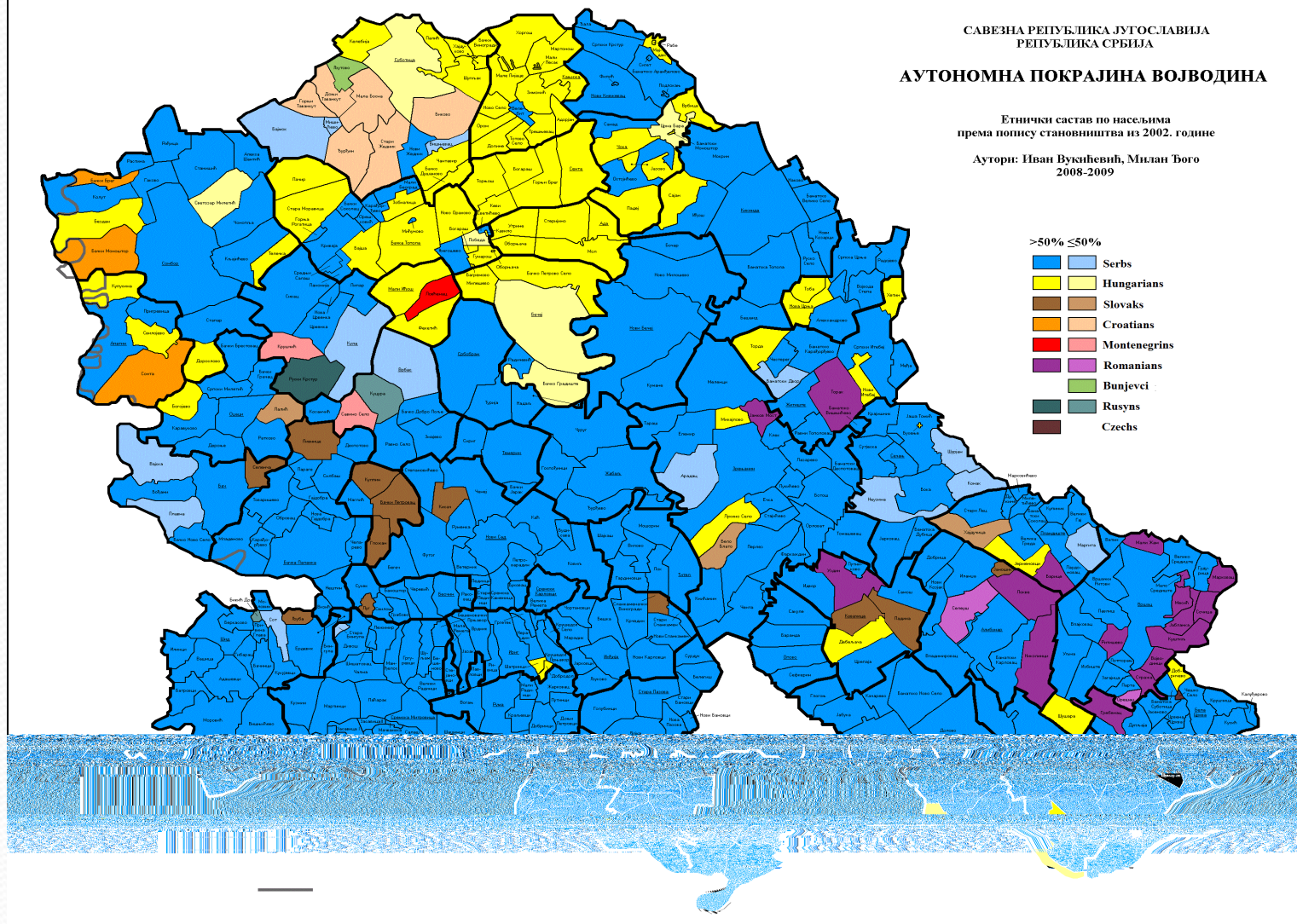
- 1961-ig növekedő tendencia jellemző, ekkor 449.587 fő, azóta folyamatos csökkenés
- 2011-es népszámlálás szerint Vajdaságban 251.135 magyar nemzetiségű személy élt (39.071-el kevesebb, mint 2002-es népszámlálás alkalmával)
- magyarok össznépességen belüli aránya 3.91%-ról 3.53%-ra csökkent
- Vajdaság Autonóm Tartományban 14,2%-ról 13,1%-ra
- A fogyás okai: alacsony a születések száma, elvándorlás továbbtanulási és munkavállalási céllal (szerb nyelv ismeretének hiánya, munkahelyek hiánya, alacsony bérek)

САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
РЕПУБЛИКА СРБИЈА

АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА

Етнички састав по насељима
према попису становништва из 2002. године

Аутори: Иван Вукићевић, Милан Ђого
2008-2009

Magyarok Szerbiában

A magyar érdekképviselő alakulása:

- 1990 többpártrendszer kialakulása, pluralizmus
- 1990-Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK)
- 1994-Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ)
- 1997-Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP)
- 2007-Magyar Polgári Szövetség (MPSZ)
- 2009-Magyar Remény Mozgalom (MRM) => 2014. szeptember 25-én előre meghatározatlan időre felfüggesztette tevékenységét
- 2012-Magyar Egység Párt
- 2015-Magyar mozgalom (civil szervezet, de politikai tevékenységet is folytat)

Érdekképviselés a mandátumok szintjén

	VMDK		VMSZ		Magyar Koalíció	
1990	132 728	8				
1992	140 825	9				
1993	112 342	5				
1997	16 802	0	50 960	4		
2000			?	6		
2003			?	0		
2007			52 510	3	12 940	0
2008					74 874	4
2012			68 323	5		

A 2012-es választások

- **Köztársasági**: a politikai-hatalmi struktúra balliberális (DP-SZSZP) irányból, nemzeti-konzervatív (SZHP-SZSZP-SZER) irányba tolódik el
- SZSZP (44 mandátum) –SZHP (73 mandátum) kormány => SZSZP kormányfő, aszimmetrikus viszony=> 2014 választás
- **VMSZ**: 68 323 szavazat, 5 (+1) mandátum (frakció) „konstruktív ellenzék”
- MPSZ, VMDK: Mindannyian Együtt listán 1 mandátum, Emir Elfic – magyar jelölt nem szerzett mandátumot
- **Tartományi**: DP(58)-VSZL(10)-VMSZ(7) kormány (BG vs. NS) – SZHP 22 – SZSZP 13 (Házelnök: Pásztor I. VMSZ)
- **Helyi önk-i**: önállóan: VMSZ 118, VMDK 2, VM DP 5, MPSZ 3, MRM 2
- VMSZ: Magyarakanizsa, Zenta, Topolya, Csóka polgármester, 2013-ban Szabadka

A 2014-es választások

- előrehozott köztársasági választás (19 induló, 7 bejutó)
- SZHP kezdeményezte az egyenlőtlen erőviszonyok miatt (jelentős népszerűség emelkedés => korrupcióellenes harc)
- SZHP elnök: miniszterelnök-helyettes, védelmi miniszter: számos esetben ő hozta meg a végső döntést
- gazdasági reformokhoz erős felhatalmazás a hivatalos indok
- SZHP siker => 158 m. a 250-ből (VMSZ 6, +1) 75 248 (2.11%)
- SZHP (158)-SZSZP (44)-VMSZ (6) kormány alakul
- a VMSZ programja a kormányprogram része lett (2014. 04. 27 koalíciós szerződés, 11 pont)
- 5 államtitkár (turizmus, mezőgazdaság, infrastruktúra, szociális ügyek, egészségügy)
- Nemzeti Közösségek Listáján (MRM, HDK, BDK, MEP)
- VMDK Új Demokrata Párttal, MPSZ nem indult

A 2016-os választások

- **Köztársasági:** előrehozott választás => megkezdett reformok folytatása és az Európai Unió (EU) kapujába való eljutás (20 induló 12 bejutó)
- SZHP (131 mandátum) SZSZP (29 mandátum) - visszaesés
- újra bekerült a szélsőjobb => SZRP (22) + SZDP-Dveri (13)
- VMSZ(VMDP-MEP): 56 620 szavazat (1.52%), 4m(-2) (frakció - Demokratikus Cselekvés Pártja 1 m) – 4 államtitk.
- VMDK-MM (HDK): 1611 hamis aláírás => kizárás
- **Tartományi:** SZHP(63)-SZSZP(12)-VMSZ(VMDP-MEP)(6) kormány – DP 10, SZRP 13, VSZL 9, VMDK-MM 2 - (Háze: Pásztor I.) => hatékony együttműködés BG és NS között
- **Helyi önk-i:** VMSZ(VMDP-MEP) 111 (14 Bácska, 10 Bánát), VMDK-MM 31 (7 Bácska) , MPSZ 3, Bilicki Z 19 (SZHP 41) VMSZ: Magyarkanizsa, Zenta, Topolya polgármester; Szabadka, Kishegyes, Csóka, Törökkanizsa polgármester h.

A nemzeti kisebbségek jogai, kulturális autonómia, nemzeti tanácsok (90-ig visszaesés, 2000-től bővülés)

- Nemzeti kisebbségi jogok védelméről szóló törvény (2002)
 - 1. szakasz: önkormányzáshoz való jog (oktatás, nyelvhasználat, tájékoztatás, kultúra)
 - 3. sz: diszkrimináció tilalma
 - 5. sz: erőszakos asszimiláció tilalma
 - 9. sz: sajátosság megőrzésének joga (nyelv, helyesírás)
 - 11. sz: 15% felett kötelező bevezetni a nyelv és írás használatot (bíróság, közigazgatás + település és utca nevek)
 - 11. sz: azon nemzeti közösségek, amelyek száma az utolsó népszámláláskor elérte a 2%-ot, saját nyelvükön fordulhatnak a szövetségi szervekhez, és joguk van ezen a nyelven választ kapni
 - 17. sz: anyanyelvű tömegtájékoztatási eszközök alapítása
 - 19. sz: Nemzeti tanácsok létrehozásának joga
 - 20. sz: Nemzeti Kisebbségi Alap létrehozása
 - 21. sz: közszolgálatokban részarányos foglalkoztatás
 - 22. sz: tilos a lakosság etnikai arányának megváltoztatása

- **Szerbia új Alkotmánya (2006):**
- **1. rész: az Alkotmány alapelvei:**
 - 14. sz: a szerb köztársaság védelmezi a nemzeti kisebbségek jogait
- **2. rész: Emberi és kisebbségi jogok és szabadságjogok:**
 - 20. sz: az emberi és kisebbségi jogok elért szintje nem csökkenthető
 - 21. sz: hátrányos megkülönböztetés tilalma
- **3. rész: a Nemzeti kisebbségek tagjainak jogai:**
 - 75. sz: egyéni és kollektív jogok biztosítása (döntéshozatalban való részvétel az oktatás, kultúra, tájékoztatás és hivatalos nyelvhasználat területén => önkormányzati jog megvalósítása céljából **nemzeti tanácsot hozhatnak létre**)
 - 76. sz: törvény előtti egyenlőség, diszkrimináció tilalma
 - részarányos foglalkoztatás (állami szervek, közszolgalat, VAT, helyi önkormányzatokban)
 - 78. sz: erőszakos beolvasztás tilalma

- 79. sz: sajátosság megőrzéséhez való jog (kultúra, vallás, írás, anyanyelv)
- 80. sz: közoktatási és művelődési egyesület alapítási joga
- 81. sz: tolerancia szellemének fejlesztése

Nemzeti tanácsok

- Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács (1999) => (92-es autonómia koncepció alapján, de törvény hiányában nem tudott megfelelően működni)
- Kisebbségvédelmi törvény (2002): alapján miniszteri szabályzat => a Nemzeti tanácsok közvetett elektori úton történő megválasztását írta elő
- Nemzeti tanácsokról szóló törvény (2009): a 29. szakasz alapján közvetlen választják, ha a 20%-kal csökkentett öszlétszám több mint 50%-a feliratkozik a választói névjegyzékre (VMSZ vezetésével megvalósult) => kultúra, oktatás, hivatalos nyelvhasználat, tájékoztatás (perszonális autonómia pillérei (35 fős mini parlament)
 - 2010. június 6. – Magyar Összefogás lista (28 a 35-ből)
 - 2014. október 26. – Magyar Összefogás lista (31 a 35-ből)

- Elnök vezeti – a tagok több mint fele nevezi ki és menti fel
- Meghozza Alapszabályát – 10. sz. 1 bek. –részletes belső szabályozás
- Korábban Közigazgatási hivatal, most Végrehajtó Bizottság
- Bizottságokban működik (4 fő bizottság)
- Stratégiákat, akcióterveket alkot
- Programokat működtet (szórvány iskolabusz, ösztöndíj)
- Kiemelt intézmények meghatározza
- Alapítói és társalapítói jogokkal rendelkezik
- **Szerb Alkotmánybíróság 2014. január 16-ai határozata** a nemzeti tanácsi törvény 10 szakaszát részben vagy egészben alkotmányellenesnek minősítette
- 2014 májusában, első lépésként, a nemzeti tanácsokról szóló törvénynek a választások lebonyolítására vonatkozó szabályai módosultak => további lépések szükségesek

Történelmi megbékélési folyamat

- Magyar-Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság - 2009
- 2013. június 21-én a szerb nemzetgyűlés a vajdasági magyar polgári lakosság ellen 1944-45-ben elkövetett cselekményeket elítélő nyilatkozatot fogadott el
- Áder János köztársasági elnök és Tomislav Nikolić szerb köztársasági elnök 2013. június 26-i közös főhajtása a II. világháború során és azt követően ártatlanul kivégzett magyar és szerb áldozatok csúrogi emlékművei előtt (1942-es szerb áldozatok Topalov raktár)
- 2014. október 30-án a szerb kormány a három vajdasági település (Csúrog, Zsablya és Mozsor) magyar lakosságát kollektív bűnösséggel sújtó 1945-ös határozatokat hatályon kívül helyezte
- történelmi megbékélési folyamat lezárásában a továbbiakban a történészeké a főszerep

1944-45-EN
ANTALANG HAZ
HAGYAN ALDOZATOK
EMLEKEI

1944-45-EN
HAGYAN HAZ
HAGYAN HAZ
HAGYAN HAZ
HAGYAN HAZ

EU integráció, Kisebbségi Akcióterv, magyar-szerb kapcsolatok

- 2014. január 21-én kezdődtek meg a csatlakozási tárgyalások - eddig 8 fejezet (35,32,23,24,20,25,26,5)
- 23-as Igazságügy és alapjogok fejezethez KA (Személyi és státusbeli kérdések, Diszkrimináció tilalma, Művelődés és tájékoztatás, Vallásszabadság, Nyelv-és íráshasználat, Oktatás, Demokratikus részvételi lehetőség, Nemzeti kisebbségek megfelelő alkalmazása a közsférában és a közvállalatokban, Nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai, Kisebbségi közösségekhez tartozók gazdasági helyzete, Nemzetközi együttműködés) - végrehajtása felemás, kormányzati szaktudás és politikai akarat hiánya
- az elmúlt három évben magyar-szerb kormánycsúcs
- VMSZ gazdaságfejlesztési stratégiája

Aktuális kérdések

- 1944/45-ös események feltárása, publikációk
 - Vegyes bizottság: www.magyarszerbmult.hu
- VAT 7%
- Hatásköri törvény
- Nemzeti tanácsokról szóló törvény
- A magyar-szerb kapcsolatok dinamikájának fenntartása
- Helyzetelőny megőrzése és kihasználása a térségben
- A kisebbségi jogok vonatkozásában fenntartható megoldások
- A jogszabályi környezet gyakorlatba átültetése

Köszönöm a figyelmet! ☺